

Fundamentele rechten binnen inburgering als een katalysator voor integratie in de maatschappij

5 september 2014

Sanne van de Pol

PhD Kandidaat

Sanne.VandePol@uantwerpen.be

*Promotoren: Prof. D. Vanheule
Dr. N. Clycq*

Introductie

- Interdisciplinaire PhD
- Spanningen omtrent fundamentele rechten, identiteit en inburgering/integratie
- Mensenrechten
- Rapport: Mensenrechten als katalysator voor integratie

Mensenrechten

- Terminologie
- Basis
 - Natuurrecht, positief recht
 - Recht op water? Erkenning?
 - Menselijke waardigheid/autonomie
 - Wackenheim v. France (dwerfwerpen)
 - Universalisme/cultureel relativisme
 - Marge van appreciatie Europees Hof van de Rechten van de Mens
 - Individuele rechten/groepsrechten
 - Lubikon lake Band v. Canada

Internationale verdragen (VN)

- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948)
- Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (1966)
- Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (1966)
- Specifieke onderwerpen (rassendiscriminatie, vrouwen, kinderen, arbeidsmigranten handicap) binnenkort: ouderen
- Werking (optionele) protocollen

Regionale initiatieven

- Raad van Europa:
 - Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (1950) Straatsburg
 - Europees Sociaal Handvest (1951)
 - Herziene versie (1998)
 - European Committee of Social Rights
- EU:
 - European Charter of Fundamental rights (2009)
 - Mainstreaming, indirecte initiatieven
- Afrikaanse Unie
- Organisatie van Amerikaanse Staten

Verplichtingen voor staten

- Grenzen aan legitieme acties van staten
- Verplichting te respecteren (negatief)
- Verplichting te beschermen (positief)
- Verplichting recht te verzekeren (positief)
- Verplichting te promoten (positief)

- Geen consensus over extraterritorialiteit

Verticale en horizontale relaties

- Staat en individu (verticaal)
- Relaties tussen particuliere partijen/individuen (horizontaal)
 - Minder positieve verplichtingen
 - Discussie over bedrijven
- Handhaving: nu alleen via staten

Generaties mensenrechten

- Geen echte hiërarchie, proces dat nooit af is, overlappen
- 1^e: politieke en burgerrechten of vrijheden
 - Vooral negatieve verplichtingen
 - Direct
 - Berechtbaar
- 2^e: sociale, economische en culturele rechten
 - Vooral positieve verplichtingen
 - Progressief (realisatie in de toekomst)
 - Vaak niet berechtbaar
- 3^e: solidariteitsrechten
 - Groepsrechten
 - Verplichtingen voor alle staten
 - Recht op ontwikkeling, vrede, gezonde omgeving
 - In ontwikkeling, niet berechtbaar

Fundamentele rechten binnen inburgering als een katalysator voor integratie in de maatschappij

- 2 constateringingen: focus op 'Anderen' en vaak afwezigheid van fundamentele rechten
- Kunnen fundamentele rechten en de manier waarop fundamentele rechten gepercipieerd worden in de maatschappij functioneren als een soort katalysator voor integratie?

Wat is integratie?

- *Essentially contested concept* (Gallie 1956)
- Breed alomvattend maatschappelijk proces
 - Juridisch: persoonlijk, participatie, meetbaar, ECJ
- Gradueel, dynamisch proces
- Top-down, bottom-up
- Verschillende perspectieven, dimensies

Kracht van het recht

- Integratie en rechten (Groenendijk 2004)
 - Veiligstellen verblijfsstatus versteekt integratie
 - Rechten als beloning voor integratie
 - Gebrek aan integratie als reden voor weigering toegang
- Kracht van fundamentele rechten: inclusief, universeel, alomvattend
- De balanceeroefening
 - Absolute en relatieve rechten: grens en balans

Voorbeeld

Artikel 9 Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.
2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

(Europees Verdrag van de Rechten van de Mens)

Integratie in Vlaanderen

- Breed
- Alle Vlamingen
- Migranten
- Woonwagenbewoners
- Mensen in precaire situaties
- Participatie, emancipatie, toegang voorzieningen, actief burgerschap, sociale cohesie.
- Deels focus op 'anderen'
- Een dynamisch en interactief proces waarbij individuen, groepen, gemeenschappen en voorzieningen elk vanuit een context van de afdwingbaarheid van rechten en plichten die inherent zijn aan onze democratische rechtsstaat, op een constructieve wijze met elkaar in relatie staan en omgaan met migratie en de gevolgen ervan in de samenleving.

Inburgering

- NT2
- MO
- Loopbaanbegeleiding
- Trajectbegeleiding
- ‘Handvaten’ om te functioneren in de maatschappij
- Vreemdelingen
- Belgen geboren buiten België met één ouder geboren buiten België
- Minderjarigen die 18 worden
- Religieuze dienaars

Fundamentele rechten in inburgering

Maatschappelijke oriëntatie:

- Vrijheid
- Gelijkheid (en non-discriminatie beginsel)
- Solidariteit
- Respect
- Burgerschap

- Democratie
- Democratische rechtsstaat
- Pluralisme

Observaties uit de praktijk

- Ad hoc onderwijs
- Vrijheid voor docenten
 - Moeilijke onderwerpen vermijden of juist helemaal niet
 - Meer eisen of niet voor attest?
- Climodiek: impliciet
- Zeer uitdagend onderwijs
- Oppervlakkige kennis bij inburgeraars

Fundamentele rechten binnen inburgering als een katalysator voor integratie in de maatschappij

- Integratie is maatschappij-breed
 - Integratiebeleid vaak niet
 - Fundamentele rechten sterker uitspelen
- Grote rol voor hele maatschappij (multiway!)
 - Vraag van migranten en integratie professionals
- Balanceer oefening positief ontvangen
- Toekomst: meer veldwerk, analyse, praktische implicaties en beleidsaanbevelingen

- Sanne.VandePol@uantwerpen.be

